

Foiaia românească

Vineri
13 august
1999

Anul II
Nr. 32

(Serie nouă)

Săptămînal al românilor din Ungaria ❖ Fondat în 1951 ❖ 8 pagini ❖ 20 forinți

ROMÂNII DIN UNGARIA LA SFÎRȘITUL MILENIULUI...

Cine nu simte nevoia să fie judecător al trecutului se desolidarizează de o întreagă lume ce l-a precedat, chiar dacă instinctul îl integrează prin legături invizibile; nu mai puțin este lipsit de existență în viitor acel ce nu se angajează în profeție ca într-o actualitate. De la Hegel am învățat cu toții un adevăr devenit platitudine în gândire, că sensul mai adînc al vieții istorice

ce este realizarea conștiinței, că progresul în istorie este progres în conștiință... Conștiința este cu atât mai cuprinzătoare cu cît actualitatea ei înglobează mai activ trecutul, încît perspectivismul istoric definește dimensiunile conștiinței.

(Emil Cioran: Schimbarea la față a României)

– Dintre trăsăturile care determină o comunitate de naționalitate, care ar fi acelea cu care ne putem mîndri, în care am obținut rezultate bune? Ne-au mai rămas trăsături românești?

– Istoria noastră, a românilor din Ungaria, ca și cea a oricărei alte minorități naționale de pe lumea aceasta, s-a desfășurat totdeauna după două tendințe opuse: delimitarea de mediul majoritar prin identitatea de limbă și cultură specifică și, în același timp, acomodarea la acest mediu înainte de toate prin colaborarea economică și socială cu el.

De cîteva decenii încoace, reiese tot mai clar că cele mai bune rezultate le-am obținut în acest al doilea domeniu. Dacă ne gândim că acum 250 de ani, la stabilirea lor în localitățile actuale, strămoșii noștri, „venetici” lipsiți de orice bază materială și tradiții în această zonă, și-au început viața de agricultori de la zero, ca slugi în gospodăria altora (știm bine: mulți au rămas pînă nu demult la același statut de slugă), iar generațiile noastre de acum sînt în situația să se poată considera existențial egale cu mediul unguresc, atunci cam înțelegem cu ce fel de progrese istorice ne putem lăuda. Eu sînt mîndru înainte de toate de aceste progrese ale comunității românești. Mai cu seamă pentru că știu că la baza lor stă nu un oarecare noroc orb, ci sîrguința legendară cu care românii de aici au știut totdeauna să lucreze.

Sînt conștient de faptul că, în general, starea materială și socială a unei minorități naționale nu este considerată o chestiune de naționalitate în mod clasic. Eu însă sînt de părerea că dacă, de exemplu, românii din Ungaria vor să li se recunoască valorile identității specifice de limbă și cultură, ei trebuie să fie parteneri cu ungurimea și în domeniul economic și social. Prestigiul cultural presupune și un oarecare prestigiu existențial. De aceea acord eu foarte mare importanță succesele economice și sociale prin care noi, românii de aici, am contribuit la fel de esențial ca și mediul ungar la dezvoltarea condițiilor de viață din țara noastră.

Bineînțeles, mi-ar plăcea să vorbesc cu aceeași mîndrie și despre evoluția identității noastre românești. Aici însă succesele sînt mult mai puține și mai relative. Adevărat motiv de mîndrie am avea numai dacă am fi reușit să ne dezvoltăm limba, tradițiile culturale și conștiința națională în așa măsură ca ele să aibă șanse reale pentru a se menține și în viitor. Dar nu e

cazul. În comparație cu situația existențială, cea de identitate românească a ajuns pe calea dispariției: limba este folosită tot mai rar, obiceiurile de tip românesc sînt înlocuite treptat cu unele de tip universal, scade numărul acelor care se declară români... Motivele acestei tendințe au fost discutate între noi de mai multe ori. Eu aș accentua aici doar unul. Și anume, că tradițional întreaga identitate națională a românilor din Ungaria se bazează pe o limbă, cultură și conștiință de neam de tip popular care, în sine, nu pot corespunde condițiilor sociale, culturale (de fapt, cerințelor) din zilele noastre, iar noi neavînd multă vreme intelectualitate și tradiții de autodezvoltare conștientă, instituțională, n-am fost în stare să găsim modul de ridicare a elementelor de identitate de tip popular la nivelul mai modern corespunzător cerințelor de azi. Numai un singur exemplu: n-am „ghicit” nici pînă azi cu ce obiceiuri românești „de secolul al XX-lea” ar trebui să ne întărim identitatea, în locul celor populare care, oricum, nu pot avea viitor.

Deși în direcția principală – în formarea perspectivei identității – n-am reușit să cîștigăm lupta, succesele nu lipsesc cu desăvîrșire. Ele se manifestă în unele detalii, sînt deci de importanță mult relativă. Vreau să enumăr aici trei domenii în care românimea din Ungaria de după 1945 are merite:

– și-a organizat viața minoritară în in-

stituții politico-organizatorice, culturale, școlare;

– și-au format o pătură de intelectuali cu ocupații referitoare la problemele minorității. În cadrul ei se evidențiază și un grup de cercetători care răspîndește cu tot mai mult efect gândirea despre legile vieții minoritare;

– a reușit să introducă în conștiința societății maghiare respectul pentru unele valori culturale pe care le are (de exemplu, dansurile românești din Micherechi și Aletea și-au făcut loc permanent în repertoriul de dansuri populare al Ungariei).

– Cît de conștientă este comunitatea românilor de ceea ce poate pierde sau de ceea ce poate recupera?

– Făcînd abstracție de un grup de intelectuali cu studii mai adînci asupra culturii de naționalitate, majoritatea indivizilor nu înțelege ce se pierde prin dispariția tradițiilor de limbă și a celor culturale în general, deoarece n-a fost educată ca să recunoască valoarea acestora. Dimpotrivă, cei mai mulți consideră elementele de limbă și de cultură cu caracter popular ca niște fenomene depășite, fără importanță pentru prezent și viitor. Și nu te poți mira de această stare a lucrurilor! Factorii identității minoritare n-au fost aproape nici studiați în cursul vieții noastre de naționalitate, necum să se fi predat, popularizat într-un public cît mai larg cunoștințe despre importanța funcțională (practică)

a identității specifice minoritare pentru cultura statului în care trăim. Nu-i de mirare că oamenii nu văd rostul păstrării limbii și culturii române într-un mediu maghiar...

În ceea ce privește recuperarea elementelor de identitate pierdute, ea este considerată o imposibilitate. Cred că ar fi altfel dacă de pe acum 4–5 decenii s-ar fi generalizat convingerea că sarcina principală a activităților de formare a identității românești trebuie să fie nu evocarea, ci modernizarea tradițiilor. Păstrarea pentru viitor a oricărei tradiții este posibilă numai prin dezvoltarea ei.

– Care strat social se distinge în păstrarea identității? (Nu de fiecare dată, intelectualitatea s-a distins aici; oamenii de rînd își trăiesc viața în mod spontan!)

– Evident, principala pătură socială păstrătoare de identitate minoritară este cea de la sate care se manifestă românește în mod spontan. Vorbește românește, în graiul local, pentru că așa știe să se exprime cel mai curent și să se acomodeze cel mai bine la mediul local. Respectă anumite obiceiuri, pentru că la aceasta îl constrînge tradiția în familie, în cercul rudelor. Am putea spune că la indivizii de această categorie manifestarea zilnică în forme românești este o chestiune de reflex. Nu este, deci, un merit în adevăratul sens al cuvîntului. Merit în această privință au acei români – unii intelectuali de profesie, precum și membrii cei mai activi ai comunităților creștinești – care își dezvoltă în mod conștient limba și pregătirea culturală română pînă la un nivel pretențios reușind să le răspîndească pe acestea în mediul în care activează. Exemple frumoase văd eu în acest sens la bapțiști, la ostașii Domnului, precum și la unele familii de intelectuali fruntași ai noștri.

Oricît de important este rolul acelor care prin folosirea graiului local și respectarea obiceiurilor locale susțin fondul tradițional al identității noastre, cheia pentru viitorul acestei identități o reprezintă acei indivizi care pornind de la cunoștințele de grai își însușesc și răspîndesc varianta standard a limbii române și cultura națională, modernă, singurele variante de limbă și cultură prin care identitatea românilor din Ungaria și-ar putea prelungi existența și în viitor. Bineînțeles numai cu condiția că acestea s-ar generaliza cumva în mediul românesc de aici.

(Continuare în pag. a 2-a)

PRIN PRISMA ANALISTULUI Interviu cu profesorul Mihai Cozma

Din cuprins:

- Reuniunea Comisiei mixte interguvernamentale româno-ungare (Pag. a 2-a)
- Cînd dansul popular rămîne o pasiune trainică... (Pag. a 4-a)
- Taina Sfîntului Maslu (Pag. a 5-a)

ROMÂNII DIN UNGARIA LA ȘFÎRȘITUL MILENIULUI...

(Urmare din pag. întâi)
– Există între noi acea legătură de idei și sentimente care ar putea uni o comunitate?

– Fondul ideologic unificator al oricărei comunități naționale este conștiința națională compusă din cunoștințe adânci despre procesul istoric al națiunii și din sentimente pozitive trezite de aceste cunoștințe. În cazul emigraților mai are importanță esențială și sentimentul de nostalgie față de patria părăsită.

La noi, românii din Ungaria, conștiința națională este la nivel foarte scăzut (în lipsa libertății de educație națională, generațiile din ultimele cinci decenii nici nu au primit impulsuri adevărate cu astfel de conținut), iar nostalgia pentru România nu are nici un motiv, am fost totdeauna cetățeni ai Ungariei. Prin urmare, unitatea comunității noastre nu se poate baza decât pe motive de grad mai scăzut – de aceea și este destul de slabă. Astfel de motive sînt, după părerea mea: înruderirea prin originea română a indivizilor (să ne gândim, de exemplu, la solidaritatea pe această bază dintre românii din Micherechi și Chitighaz în cazuri de nevoie), studiile la aceeași școală sau întâlnirea indivizilor la diferite manifestări românești; un factor foarte important pentru unirea suflătească a multor români a fost, după 1945, de exemplu, școala românească din Giula, prin care au trecut multe generații.

Exemple pozitive ne oferă și în acest sens comunitățile creștinești din diferite sate cu populație și românească; ele se întâlnesc relativ des, iar aceste întâlniri sînt foarte familiare, călduroase.

– Avem șanse să găsim un consens în structura organizatorică? Oare poate fi dus spre unitate acest domeniu?

– Înțeleg actualitatea înțrebării... De cîtiva ani, lipsa aproape totală a unității dintre participanții la viața noastră organizatorică este, poate, cea mai gravă problemă a comunității românești din Ungaria.

Nu cred că ar trebui să ne mirăm prea mult de această situație. O boală veche a atitudinii oficiale față de minorități în țara noastră este suprapolitizarea problemelor. În ciuda faptului că existența minoritară suferă de niște boli de natură culturală, pute-

rile conducătoare privesc situația noastră aproape numai din aspect politic. Și știm bine: acolo unde se cuibărește stilul politic, acolo te poți aștepta cu siguranță la certuri permanente între diferitele grupuri. Bineînțeles, motivele sînt de interes particular (avantaje personale de tot felul) mascate ca interes public.

Concretizînd toate acestea la noi, la români, cam de zece ani s-a întesit „lupta” dintre cei care ar dori ca viața publică să fie dominată și pe mai departe de jocul de-a politica (ceea ce înseamnă înainte de toate simpla reprezentanță, ținerea legăturii cu puterea... și alte cîteva astfel de sarcini comode, a căror realizare la nivel potrivit este greu de apreciat și de aceea nici nu poți trage la răspundere pe nimeni) și dintre un grup de intelectuali cu intenții mai realiste, cu planuri de tip cultural, în orice caz dornici de activități mai concrete. O mare problemă este că stilul politizant de la noi se inspire din tradițiile de acest gen ale satelor („pînă acum voi ați fost la putere, acum venim noi și să vedeți...!”), ceea ce îi dă un iz și mai depășit și antidemocratic, precum și faptul că adevăratele interese ale comunității minoritare nu prea sînt recunoscute de publicul mai larg, mulți votează după considerații formale sau cu indiferență. Un exemplu ilustrativ pentru cele spuse: dacă citești despre necazurile românilor din Ungaria, așa cum ele sînt expuse de oficialitățile noastre, ți se pare că singura noastră durere ar fi lipsa reprezentanței în Parlament, dar că, de pildă, nici cu situația limbii nu este totul în regulă, asta nu se spune cu atîta durere de suflet ca și dorința după jocul parlamentar.

În concluzie, în situația jalnică a vieții noastre organizatorice eu văd cumva lupta dintre o mentalitate veche și una nouă. Pînă cînd și politica României și cea a Ungariei – în plus, și atitudinea publicului mai larg, prea puțin interesat de situația minoritară – acceptă (eventual și așteaptă) de la conducători numai formalități politice, eu nu văd cum ar putea ieși cîștigător noul, adică acel grup de intelectuali și de alți oameni cu bun simț care ar fi gata pentru activități de naționalitate mai utile.

– anra –

30–31 iulie a.c. la București a avut loc

Reuniunea Comisiei mixte interguvernamentale româno–ungare

La sfîrșitul ultimei săptămîni din luna trecută, timp de două zile, între 30 și 31 iulie, în capitala României, la București și-a desfășurat lucrările sesiunea Comisiei Mixte Interguvernamentale Româno-Maghiară. Delegația gazdă a fost condusă de Andrei Pleșu, ministrul afacerilor externe, iar cea ungară de János Martonyi, șeful diplomației maghiare. Dincolo de membrii celor unsprezece comitete de lucru, la dezbaterile comisiei mixte interguvernamentale a participat, în calitate de invitat și Traian Creșta, președintele Uniunii Autoguvernărilor Românești din Ungaria.

În continuare publicăm cîteva idei pe care reprezentantul românilor din Ungaria ni le-a împărtășit cititorilor noștri, precum și alte detalii alese din presa din România.

„– Săptămîna trecută, timp de două zile am avut ocazia să particip la București – în conformitate cu cele convenite la ședința de constituire – la lucrările Comisiei mixte interguvernamentale de colaborare și parteneriat între Republica Ungară și România. Am participat la plenara comisiei mixte precum și la lucrările Comitetului cu problemele minorităților.

– Cu prilejul lucrărilor Comisiei de specialitate s-a trecut în revistă realizarea angajamentelor cuprinse în Protocolul încheiat la Budapesta, la 13 octombrie 1998 de cele două părți.

– De altfel un loc de frunte îl ocupă în Protocol problemele legate de învățămîntul, viața spirituală și activitatea comunitară a minorității române din țara noastră. În acest context s-a evidențiat că prin asigurarea unui sprijin bugetar suplimentar trebuie rezolvate problemele de finanțare a școlilor românești cu efectiv redus de elevi. Autoguvernărilor care susțin școli de această categorie trebuie garantat prin

buget acoperirea a cel puțin 80 la sută a cheltuielilor de funcționare. De asemenea s-a constatat că la Giula, cu sprijin guvernamental a ajuns în stadiul de finisare prima etapă a noului centru cultural, iar școala generală din Micherechi se află într-o renovare generală.

– În continuare au urmat recomandările celor două delegații. Din păcate această procedură a fost refuzată pentru că Protocolul încheiat în toamna anului trecut la Budapesta nu a fost semnat de șeful delegației române la comisia mixtă. Tratatul în această temă vor fi reluate peste trei luni...

– În cadrul reuniunii comisiei interministeriale cele două părți au convenit ca la Arad să fie realizat Monumentul Libertății și o statuie în memoria revoluției din 1948. Ungaria a cerut înființarea unui consulat la Miercurea Ciuc, iar România poate alege un oraș în Ungaria pentru a deschide la rîndul său un consulat. Pe lîngă cele 11 comisii a mai fost înființată încă una, cea pentru agricultură.”

Budapesta – satisfăcută de prima declarație a premierului Vasile privind înființarea universității în limba maghiară

La finalul convorbirilor cu omologul său român, șeful diplomației ungare a salutat și modificările aduse Legii învățămîntului. János Martonyi a declarat că Executivul de la Budapesta „a primit cu bucurie” în special declarația premierului Radu Vasile de la Târgu Mureș, conform căreia nu există probleme juridice pentru înființarea unei universități de stat în limba maghiară.

Martonyi s-a arătat satisfăcut și de deschiderea unui nou consulat al Ungariei la Miercurea-Ciuc și inaugurarea unui monument maghiar (Statuia Libertății) în Parcul Memorial din Arad, alături de o statuie românească de comemorare a Revoluției din 1848. Andrei Pleșu a precizat că pînă la crearea monumentului românesc, cel al maghiarilor va fi depozitat într-o biserică.

La rîndul său, șeful diplomației române a declarat jurnaliștilor că a cerut omologului său maghiar o prezență „echitabilă” a etnicilor români la guvernările locale, ameliorarea modului de finanțare a școlilor românești, precum și consolidarea statutului Bisericii ortodoxe române din Ungaria.

Patrimoniul Fundației Gojdu și bunurile bisericești rămân în dispută

Ambii miniștri de externe au declarat, vineri, că între cele două țări au rămas „mai multe probleme de rezolvat în domeniile: patrimoniului, minorităților naționale, economic și cultural”.

Diplomatul ungar a arătat că unele decizii ale Executivului de la București întârzie să fie aplicate. Martonyi a dat exemplul bunurilor bisericești și minoritare, spunînd că, deși autoritățile române au decis retrocedarea a 21 de imobile, doar trei clădiri au intrat efectiv în posesia foștilor proprietari. Nici situația bunurilor Fundației Gojdu nu a fost clarificată la București. „O comisie de experți va analiza toate opțiunile”, a anunțat ministrul maghiar de origine română Emanuil Gojdu, evaluat la 1 miliard de dolari de către Comisia de Politică Externă a Senatului de la București. János Martonyi a declarat însă că această revendicare deschide calea pentru anularea unui acord din 1953, prin care România și Ungaria au renunțat la pretenții reciproce. Renunțarea la această înțelegere ar fi urmată de cereri patrimoniale ale autorităților de la Budapesta, a mai precizat șeful diplomației de la Budapesta. La rîndul său, Andrei Pleșu s-a arătat nemulțumit de balanța comercială dintre cele două țări, „care este, la ora actuală, net defavorabilă României”. (Adevărul, luni, 2 august 1999)

Guvernul român nu a renunțat la cererile privind retrocedarea patrimoniului Fundației „Gojdu”

– Afirmă ministrul ungar al Afacerilor Externe –

La încheierea vizitei oficiale pe care János Martonyi, ministrul de Externe al Ungariei, a efectuat-o în România demnitarul ungar a avut la Oradea întâlniri particulare cu episcopul reformat Tőkés László și episcopul romano-catolic Templei József.

Abordat de reprezentanții mass-media în legătură cu poziția sa față de cererea României de retrocedare a patrimoniului Fundației „Gojdu”, ministrul de Externe ungar a precizat că „Guvernul român nu a renunțat la cererile sale privind retrocedarea patrimoniului Fundației »Gojdu»,

asupra acestei probleme urmînd să aibă loc între reprezentanții celor două țări noi runde de discuții și tratative.”

La întrebarea referitoare la susținerea financiară de către statul ungar a viitoarei universități de limbă maghiară „Partium”, ce urmează a lua ființă începînd din toamna acestui an, la Oradea, ministrul János Martonyi a declarat că „guvernul ungar va susține financiar această instituție, dar este prematur să se pronunțe asupra fondurilor care vor fi alocate.” De asemenea, ministrul ungar de Externe a arătat că guvernul

maghiar va susține orice inițiativă în ceea ce privește realizarea învățămîntului de limbă maghiară în România.

Tot cu acest prilej, ministrul ungar de Externe a arătat că „nu se poate vorbi despre existența unor probleme în cadrul relațiilor româno-maghiare, ci doar de punerea în practică a unor înțelegeri între cele două țări.” Un exemplu foarte bun în acest sens îl reprezintă retrocedarea fostelor imobile bisericești, așa cum s-a întâmplat de curînd cu retrocedarea Palatului Episcopal din Oradea, a mai spus János Martonyi.

În privința declarațiilor

primului ministru Radu Vasile cu privire la înființarea Universității de stat maghiare la Cluj-Napoca, ministrul ungar de Externe a afirmat că nu le consideră contradictorii, pentru că „juridic problema este rezolvată, dar mai sunt cîteva situații practice, concrete, pe care demnitarul român nu le vede depășite în actuala sesiune parlamentară”. În finalul conferinței de presă ministrul de Externe al Ungariei a spus că „nu s-a pus niciodată problema acordării dublei cetățenii etnicilor maghiari din România.”

(România liberă, marți, 3 august 1999)

Printre principalii factori care asigură supraviețuirea unei naționalități se numără și limba, pe care se bazează păstrarea, promovarea tezaurului cultural-literar-folcloric, a tradițiilor, datinilor etc. Pentru îmbogățirea vocabularului, acumularea cât mai multor cunoștințe de limbă maternă și cadrele didactice participă în permanență la diferite cursuri de perfecționare organizate în țară sau în România – cu scopul ameliorării învățământului de naționalitate română.

La recente *Cursuri de vară și Colocvii științifice de limba, literatura, istoria și arta poporului român*, organizate sub auspiciile Universității din București, prin intermediul ministerelor învățământului din România și Ungaria – la Sinaia, între 23 iulie-17 august a.c., s-au asigurat locuri de participare și pedagogilor noștri.

După reîntoarcerea din pitoreasca stațiune montană – am stat de vorbă cu **Maria Gurzău Czeleđi** profesoara de română a Liceului N. Bălcescu din Giula, de la dînsa aflînd informații referitoare la desfășurarea cursurilor actuale.

– În primul rînd trebuie să precizez cu mulțumire că am fost primiți cu o căldură deosebită toți cursanții – cam 80 la număr – sosiți din diferite țări ale lumii. Pe lângă pedagogi au participat și numeroși studenți din străinătate, specialiști care se folosesc de limba română ca un mijloc al cercetărilor din diferite domenii literare, culturale etc.

Nouă ni s-au oferit două posibilități: o săptămînă pentru 18 pedagogi sau trei săptămîni pentru șase cadre didactice. Din anumite motive, am acceptat prima variantă, astfel ne-am folosit de ocazia excelentă 18 profesori din localitățile: Aletea, Bătania, Chitighaz și Giula, conducătorul grupei fiind **Ion Budai**, directorul liceului nostru.

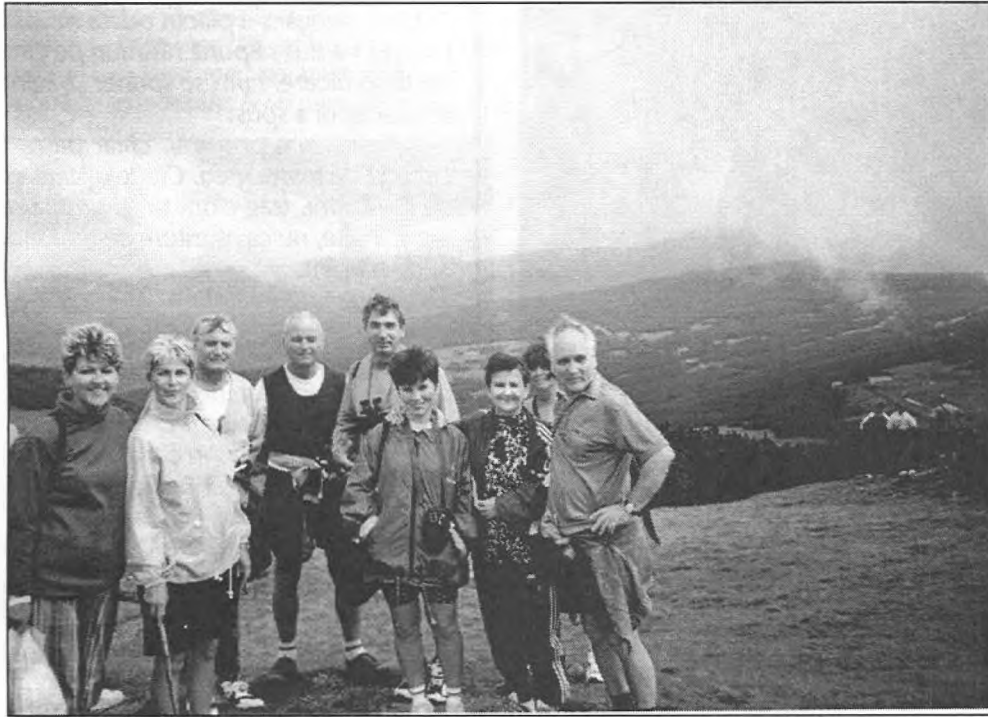
Din prima zi au fost testați participanții care s-au repartizat pe grupe, cursurile practice de limba română desfășurîndu-se în această ordine de idei pentru începători, medii iar seminarele speciale, pentru avansați.

Noi ne-am bucurat de seminarele noastre speciale conduse de prof. dr. **Petre Duțu**, care a pus un accent deosebit pe problemele legate de metodică didactică, de predarea limbii și literaturii române, analize, discursuri. Chiar la primul curs ne-am adresat și noi cu o întrebare după ce domnul director a prezentat în general secvențe din viața socio-culturală a comunității române din Ungaria, dacă se cunoaște literatura românilor de aici și dacă se poate considera ca o parte integrantă a literaturii române în general. Ne-am bucurat de răspuns aflînd că se cunoaște și se apreciază activitatea multor personalități din Seghedin, Budapesta, Liceul „Bălcescu”, sau poezia Mariei Berényi de pildă.

Prima zi ne-am bucurat nespuse de mult de prelegerea de înalt nivel despre Literatura

18 pedagogi români...

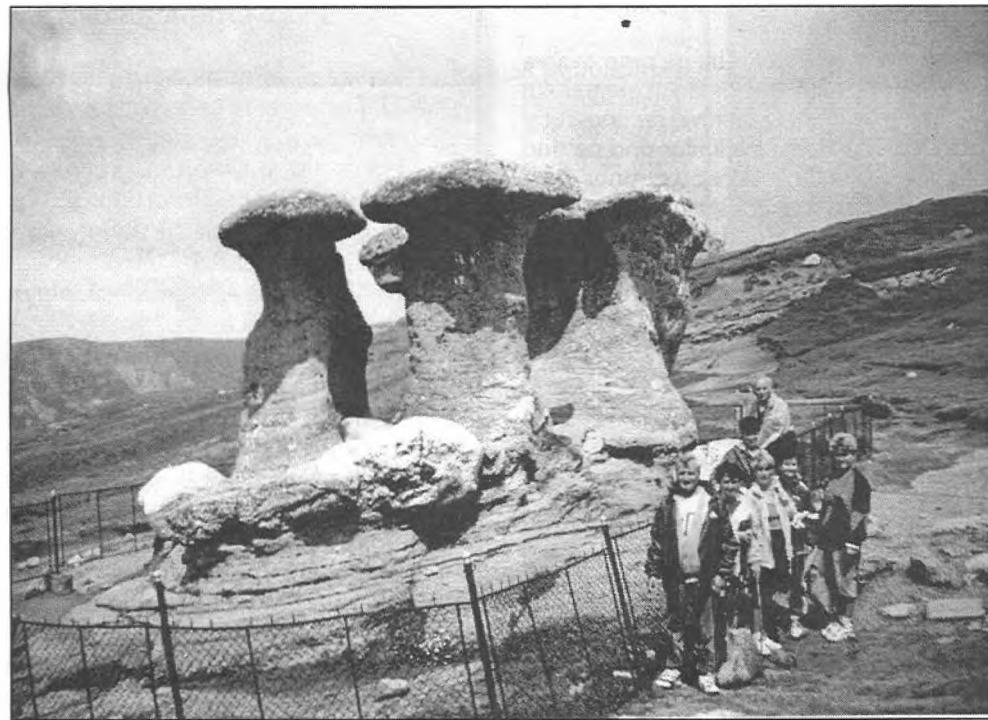
...la cursurile de vară din Sinaia

română de azi, ținută de senatorul **Laurențiu Ulici**, președintele Uniunii Scriitorilor din România.

Marți ne-a încîntat peisajul montan minunat (Babele, Caraiman etc.) participînd la o excursie de neuitat. Ziua următoare am continuat seminarele, cursurile. Am auzit o pre-

legere foarte interesantă, – ținută de dr. **Tereza Sinigalia** –, intitulată: Arhitectura din România în secolele XIV-XVII. Prelegerea bogată, colorată (cu folosirea diapozitivelor) ne-a călăuzit în secolele trecute, în bogăția stilurilor caracteristice diferitelor monumente istorice sacre și profane (bisericii, mănăs-

tiri) integrate într-un context cultural-istoric. În aceeași după-masă, am vizitat Casa Memorială „Enescu” care la fel ne-a încălzit suflete iar seara s-a organizat tot acolo audierea unui concert Enescu.

Joi, cursurile practice și seminarele speciale au fost urmate de prelegerea valoroasă Modernism și modernitate în cultura română, prezentată de prof. Univ. dr. academician **Dan Grigorescu**. Astfel „am călătorit” printre altele în literatura și arta universală a secolului XX, cutreierînd diferite curente literare, ramuri ale artei (pictură, sculptură, muzică etc.) A fost o conferință de o profunzime maximă.

Vineri, unii au vizitat Castelul Peleş care a fost minunat.

Prelegerea Cultura română între Occident și Orient ținută de dr. **Virgil Cădele** de asemenea a fost apreciată de toată lumea, călăuzindu-ne în cadrul cultural al mai multor secole. Deci am auzit prelegeri prețioase, prezentate de personalități marcante de care ne-am bucurat foarte mult și ne-au oferit posibilități de îmbogățire a cunoștințelor generale, de la limbă, pînă la arta plastică. Păcat că timpul a fost foarte scurt! În orice caz eu le propun tuturor pedagogilor să se folosească de asemenea posibilități care contribuie neapărat la ameliorarea învățământului nostru, la prosperarea cunoștințelor de limbă etc. Pe această cale în numele tuturor cunoștințelor din Ungaria le mulțumim evidențiat organizatorilor – în mod special directorului cursurilor, prof. dr. **Silviu Angelescu** și profesorului îndrumător dr. **Petre Duțu**, care ne-a călăuzit din suflet, neconștient, la seminarul de metodică organizat în mod special pentru noi.

Profesoara giulană **Ildikó Ruja Pilan**, nu predă română. Am întrebat-o de ce frecvențează ani la rînd asemenea cursuri. Răspunsul a fost următorul:

– Deși eu nu țin ore de limba și literatura română, totuși la școala mea giulană lucrez într-un mediu românesc și simt nevoia de a-mi perfecționa, îmbogăți cunoștințele. Sînt ocazii potrivite dat fiind că într-un asemenea mediu, unde numai românește se vorbește vrînd, nevrînd avansezi. De patru ani particip la astfel de cursuri și simt rostul, rezultatul obținut. Ce bine mi-a părut cînd domnul profesor Duțu m-a lăudat pentru accentul cu care amprogresam, este un profesor adevărat, de suflet, are un bun simț de pedagog, m-a făcut să am curajul de a vorbi românește, chiar dacă folosesc și cuvinte specifice graiului săcădean.

Am fost primiți cu drag, cazarea, masa au fost corespunzătoare, deci ne-am simțit foarte bine, reîntorcîndu-ne acasă cu amintiri plăcute, cu cunoștințe mai vaste, deci mulțumiri multe-multe pentru posibilitate!

Iar NOI vă mulțumim pentru interviu!

Text: **E. Bánya**! Fotografii: **I. Ruja Pilan**

Laudă de sine

La sfîrșit de săptămînă, pe prima pagină a cotidianului județean, citesc un articol despre finisarea „Centrului Cultural”, mai precis a *Căminului de elevi* al școlii românești din Giula. Ce credeți, cu ce a început articolul? Cei care au citit știu! Cu o laudă de sine: cum că din capul unei singure persoane – anume cea care făcea declarația – a sărit scînteia care a dat impulsul de a se realiza acest *Centru Cultural al Românilor din Ungaria*.

Acest fapt declarat și scris, nu acoperă adevărul. Cînd s-a discutat și cînd s-a decis asupra proiectului acestei instituții, la sediul Uniunii erau de față mai mulți membri ai conducerii de atunci și nu numai unui sigur om îi săreau scînteii și idei creative din cap...

Atunci, pe timpul acela, după inițierea Prezidiului Uniunii, s-a asigurat o sumă de bani (1 250 000 forinți) pentru proiectarea Centrului. În comisia de lucru care s-a format, au lucrat mai mulți, a lucrat o echipă, fără să fi fost vreunul în frunte, cu scînteile și ideile lui. Mulțum Doamne, s-a realizat proiectul, apoi s-a construit o parte din acest Centru, în primul rînd *Căminul de elevi* și o sală festivă adecvată pentru conferințe, unde se pot prezenta și piese de teatru. Al cui merit este faptul că s-a realizat această clădire? Cred că este meritul mai multora. S-a construit din banii noștri, din impozitul plătit de noi. Ne bucurăm și sperăm că va fi o instituție deschisă și nu o cetate medievală iar gazdele vor fi primitoare, mediul, clădirea, mobilierul vor fi păzite și păstrate cum e obiceiul în locuri selecte.

Ne vom urca și în turlă, de unde o să vedem frumoasa panoramă a Orașului Mare Românesc, cum se ascunde el în buruieni, cum se scufundă în apă, stingînd scînteile personale, să nu prindă foc, să nu producă incendii...

Șt. Oroian

CALENDAR

Stimați cititori și prieteni!

Continuînd tradiția mai multor decenii, Editura de carte și presă „NOI” și de această dată pregătește editarea *Calendarului românesc*, ediția 2000. Ținînd cont de popularitatea acestui almanah – în paginile cărui puteți citi comentarii, articole și reportaje despre viața românilor din Ungaria, scrieri cultural-științifice, literatură pentru adulți și tineret, umor, sport etc. – rugăm pe toți acei cititori – oameni de cultură, profesori etc. – care vor să contribuie la ridicarea nivelului acestei publicații de prestigiu să ne scrie și să ne trimită materiale pînă pe data de 15 septembrie 1999 pe adresa:

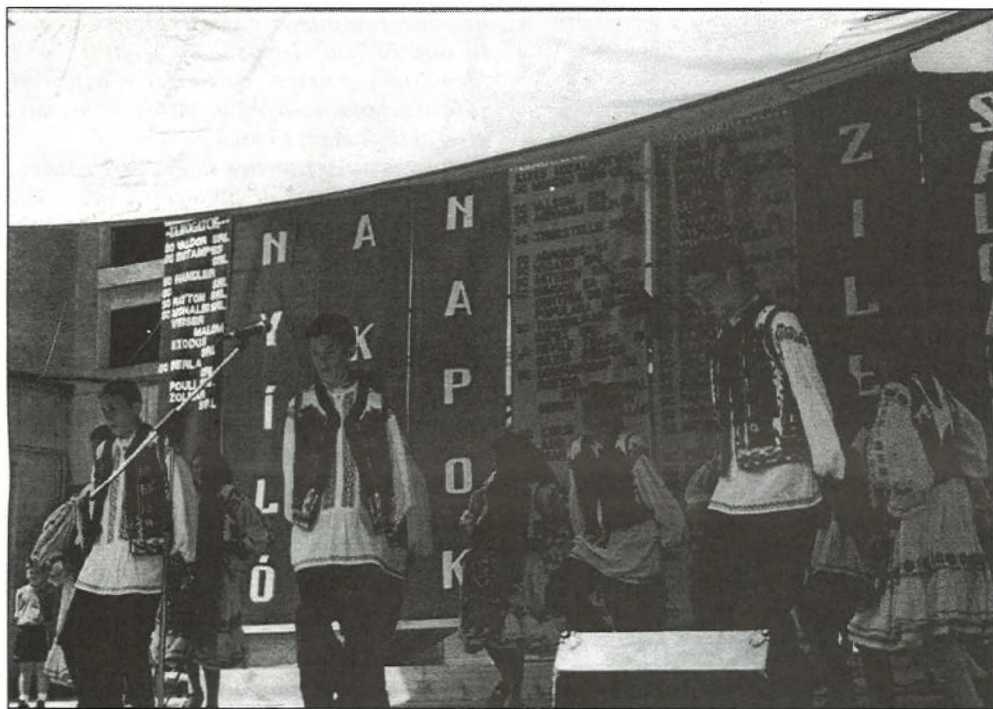
Editura de carte și presă „NOI”
(Calendar românesc 2000)

5700 GYULA, Petőfi tér 2. sz.

Informații detaliate puteți afla prin telefon (06-66/361-789), fax (06-66/463-152) sau E-mail: foaia@gyula.hungary.net.

Cu mulțumiri anticipate:

colectivul redacțional

Cînd dansul popular rămîne o pasiune trainică...

Spectacolele, festivalurile folclorice din ultimul timp dovedesc cert că pasiunea pentru dansuri populare e mai mult decît o modă trecătoare, încît azi dansul popular îi pasionează pe mai mulți tineri, decît s-ar presupune.

Acest lucru e frumos și salutar, ca dintre copii cît mai mulți să cunoască și să îndrăgească dansurile populare, dovedindu-și dragostea față de această ramură a artei populare. Iar dacă această aplecare spre dansul folcloric nu e numai o „dragoste trecătoare” ci devine o pasiune trainică, atunci e și mai îmbucurător, fiindcă dansul va trăi și în viitor. Din fericire, putem spune că și în cazul nostru, al românilor din Ungaria, avem toate șansele ca dansurile strămoșești să supraviețuiască. Avem cîțiva oameni inimoși care în copiii noștri mențin în permanență dragostea și interesul pentru ceea ce e al nostru, ceea ce aparține de specificul minorității noastre.

În ultimii ani, în școlile românești din Bihor se pune un accent deosebit pe promovarea dansurilor populare românești. Săptămînal au loc repetiții sub îndrumare coregrafului orădean **Florea Crișu**. În urma acestor pregătiri, echipele au ajuns la un nivel recunoscut și de specialiștii acestui domeniu. Aceste mici colective de păstrarea tradițiilor rînd pe rînd sînt invitate la diferite festivaluri și manifestări culturale. Imaginile noastre au surprins două recente prezentări ale echipei școlare din Apateu. Prima imagine (de sus) a fost pregătită la festivalul „Salcîmul”, iar următoarea (de jos) la Jaca, unde tinerii soli ai dansului au evoluat în fața publicului bihorean.

Text: – tj – Foto: V. Vmirjanski

Burse de studii pentru tineri de naționalitate

Fundația Publică „Pentru Minoritățile naționale și Etnice din Ungaria” inițiază un concurs de burse pentru tineri din rîndul minorităților naționale și etnice din Ungaria.

Vor putea înainta concurs pentru bursă de studii studenți din rîndul minorităților naționale și etnice.

Bursa va fi de zece ori zece mii anual.

Atenție!

Concursul trebuie înaintat pe baza unui formular tip, care se poate procura la adresa Fundației: Budapest V. Akadémia út. 3. sau la sediile autoguvernărilor pe țară ale minorităților.

Termenul de înaintare a dosarelor: **30 septembrie 1999.**

CĂLUGĂRUL PEDEPSIT

(poveste chinezească)

Unui călugăr i-a plăcut odată nevasta unui țăran. Și iată că venind primăvara, țăranul s-a dus să pună răsaduri pe cîmp și călugărul s-a apropiat de el. A păstrat un timp tăcere, cum se spune: „băgînd mîinile în mîineci și privind dintr-o parte”, iar apoi a spus:

– Fiule, cum poți trăi, chiar patru luni la rînd să-ți faci bătături, lucrînd la cîmp? Este foarte greu. Cît de ușoară este viața călugărilor, care citesc din cartea de rugăciuni, trag clopotul și umblă unde vor. Bine mai trăim noi în mănăstiri mari, înalte, nu ca muritorii de rînd, noi sîntem mai aproape de cer și mai departe de pămînt.

Țăranul l-a ascultat pe călugăr și s-a gîndit: „Într-adevăr, au o viață bună” și s-a hotărît să se facă și el călugăr.

Cum s-a întors acasă, i-a povestit soției despre hotărîrea sa, care, cînd a auzit că i-a venit soțului ideea să se călugărească a început să-l certe.

– Bătrîn prost ce ești! Dacă ai să te faci călugăr vei avea de suferit. Va trebui să stai zile întregi închis în chiie. Vei putea sta într-un loc fără să ai treabă? Ai văzut cum mănîncă călugării plăcintele, dar n-ai văzut cum îi tund. Scoate-ți din cap prostia asta.

„Nevasta are dreptate”, s-a gîndit țăranul și i-a trecut pofta de călugărie. A doua zi s-a dus din nou la cîmp. Spre amiază, nevasta a luat de ale mîncării: o ceașcă de supă de orez, găluște și s-a dus la bărbatul ei la cîmp. S-au așezat pe hat și au început să mănînce.

Călugărul cînd a văzut cum stă țăranul cu nevasta nu mai putea de ciudă. O dorea din ce în ce mai mult pe nevasta țăranului. A trecut pe lîngă ei o dată, de două ori, iar femeia nici n-a întors capul spre el. Țăranul însă a observat cum se uita călugărul la frumoasa lui soție și îndată și-a dat seama ce gînduri are. A hotărît să-i dea o lecție bună.

Au terminat prînzul. Nevasta a pus ceștile și bețișoarele în coș și s-a dus acasă. Iar călugărul, cum s-a depărtat femeia, s-a apropiat de țăran.

– Ieri ți-am povestit despre viața călugărilor, ce ai hotărît?

– Eu sînt gata, dar nevasta nu mă lasă. Dacă m-aș face negustor n-ar avea nimic împotriva, a răspuns țăranul.

– Sigur, apucă-te de negustorie, a prins din zbor ideea călugărul.

– Dar n-am bani.

– Am să-ți împrumut eu bani fără dobîndă. Vei cîștiga și-mi vei da datoria înapoi. Dacă vrei să te faci negustor, cel mai bun lucru este să deschizi o prăvălie cu mărunțișuri. Este o afacere bună, numai du-te mai repede după marfă.

– Ești gata să-mi împrumuți bani, s-a bucurat țăranul. Îți mulțumesc mult. Dar cînd vei putea să-mi împrumuți?

Călugărul s-a gîndit că dorința lui cea mare se poate împlini în curînd și a hotărît să se grăbească.

– Treaba văd că este grabnică. Nu poate fi amînată. Chiar acum mă duc după bani și ți-i voi aduce.

Țăranul a mai sădit cîteva tufe și s-a dus repede spre casă. Nici n-au terminat bine masa și a și intrat călugărul, care i-a dat două sute de iuani de argint. Țăranul l-a invitat să intre și i-a spus soției să pregătească ceaiul. Soția și-a dat seama de gîndurile călugărului și a vrut să-și ajute bărbatul.

Se uita șăgalnic la călugăr, iar lui i se topea inima de bucurie.

– Am vorbit cu nevasta, i-a spus țăranul. Ea n-are nimic împotriva. Mîine dimineată plec la drum și peste o lună mă voi întoarce și-ți voi înapoia toată suma cu mii de mulțumiri.

– Nu este nevoie de mulțumiri. Ce, între prieteni este nevoie de asemenea ceremonii?

Curînd călugărul și-a luat rămas bun și a plecat. Nevasta i-a ajutat bărbatului să-și strîngă lucrurile și abia s-a luminat de ziuă și țăranul a plecat de acasă. În aceeași seară, călugărul, lăsînd la o parte toate treburile, s-a dus la nevasta țăranului. Stăteau și vorbeau veseli. Călugărul aștepta momentul potrivit ca să înceapă să vorbească despre sentimentele sale. Dar cînd i se părea că ar putea, femeia devenea atît de serioasă, încît după cum se spune: „i se muiau oasele și-i slăbeau mușchii” și cuvintele i se opreau în gît. Apoi femeia l-a luat pe călugăr de mîină și l-a dus sus. În sfîrșit, un prilej bun, gîndea călugărul, gata s-o îmbrățișeze, dar deodată s-a auzit cineva bătînd la poartă. Călugărul tremura de frică și a priceput că este țăranul. Femeia i-a poruncit să se ascundă repede în lada goală pentru orez. În lada de orez în ultimul timp stătuseră niște crengi țepoase. Spinii au înțepat trupul gras al călugărului, dar el nu îndrăznea să scoată un sunet.

Femeia între timp a coborît, a deschis poarta și împreună cu soțul ei s-a urcat în camera cu pricina.

– Barca cu care mergeam s-a scufundat, de aceea am fost nevoit să mă întorc, iar pe drum m-au atacat hoții și mi-au luat cei două sute de iuani, pe care mi-i împrumutai călugărul. Ce ghinion! Mai bine voi lucra ca și mai înainte la cîmp. Numai ce să mă fac cu datoria? A! Știi ce m-am gîndit? Am să-i dau această ladă cu orez.

Și soții au dormit liniștiți. Numai atunci și-a dat seama călugărul ce au pus ei la cale. Toată noaptea s-a chinuit în ladă, iar dimineata țăranul a chemat doi novici de la mănăstire și i-a rugat să ia lada ca plată pentru datoria pe care o aveau de dat călugărului.

Novicii au trecut un băț prin inelul de pe capacul lăzii, au ridicat-o și îndoindu-se sub greutatea ei au dus-o la mănăstire. Lada se clătina pe băț. Numai atunci cînd novicii s-au apropiat de mănăstire au auzit pe cineva strigînd înăuntru.

Novicii au ridicat în grabă capacul și nu mică le-a fost mirarea cînd au văzut în ladă pe călugăr, plin de vîntăi și ciuruit de spinii.

Într-o zi de vară

Plimbare la Szanazug

Peisaj frumos, liniște adâncă, iarbă verde, ștrand reînnoit, întâlnirea Crișurilor Alb și Negru – toate acestea sînt caracteristice locului de odihnă Szanazug, la aproximativ șase kilometri de orașul Giula. La sfîrșitul săptămînii trecute, cînd s-au desfășurat aici tradiționalele zile distractive, am făcut o plimbare scurtă, încîntîndu-mă din nou mediul, natura fermecătoare.

La Pensiunea Valea Crișului (Körös Völgy Panzió) am întîlnit-o pe proprietara **Elena Pușcaș Anuló**, româncă de origine. Cu dînsa am stat de vorbă despre actualități, trecut și viitor.

– La-nceputul discuției, vă rog să vă prezentați pe scurt, m-am adresat interlocutoarei mele.

– Am copilărit în satul meu natal, Micherechi, unde mi trăiesc și azi părinții, surorile, o localitate îndrăgită mult de mine, unde mă reîntorc săptămînal. Pînă-n clasa a 6-a am învățat la școala locală iar în continuare școala generală am frecventat-o la Școala generală cu limba de predare română din Giula. Interesîndu-mă mereu domeniul economic, turistic mi-am continuat studiile la Școala profesională medie de alimentație publică din Békéscsaba. Diploma de maturitate am obținut-o la Liceul „Erkel” din Giula, la cursuri fără frecvență.

– De ce tocmai industria alimentației publice v-ați ales-o?

– Răspunsul e clar și concis. De mică am cunoscut tainele acestui domeniu, dat fiind că frații tatălui au lucrat în această ramură, la unități comerciale și hoteliere renumite din Budapesta, cum ar fi de pildă: Emke, Astoria etc. Petrecîndu-mi la ei multe vacanțe, am avut posibilitatea de a cunoaște din plin această muncă cu greutățile, frumusețile ei.

– După anii de școală a urmat munca...

– Sigur. La-nceput am lucrat la Giula, la Cofetăria „100 de ani” unde mi-am desfășurat și practica de specialitate. Mai tîrziu, am activat la alte unități comerciale, simțindu-mă bine peste tot, mai ales că m-a atras mult meseria, mi-a plăcut ceea ce fac. O scurtă perioadă am fost administrator la secția de alimentație din cadrul spitalului. În 1983 însă, din nou am revenit la cîmpul muncii preferat de mine. Am dat un examen de maieștri la Hotelul Forum din Budapesta unde doar patru am reușit dintre cei sosiți din provincie, de rezultatele obținute fiind mîndră pe-atunci. Acasă am înființat un local unde am servit înghețată, dar din cauza scăderii treptate a numărului vilegiaturiştilor nu prea erau cumpărători, astfel funcționarea a devenit nerentabilă.

– Ați început să vă preocupați de pensiunea aceasta...

– În cursul anului 1994 am cumpărat-o în cadrul unei societăți pe acțiuni. Azi sîntem doi proprietari, colegul meu de-aseamenea e micherechean: **Gheorghe Iszály**. El nu prea are timp pentru această muncă iar soțul meu la fel fiind preocupat de activitatea sa zilnică, ca președinte al Cooperativei „Progresul” din Aletea, eu am devenit directoare executivă preocupîndu-mă de toate problemele mici și mari ce se leagă de funcționare.

– Am dori să aflăm informații despre pensiune.

– Cu multă plăcere. Cum vedeți, sîntem situați într-un mediu minunat, în mijlocul naturii, pe mal, la răscrucea celor două Crișuri: Alb și Negru, în partea spre Giula, nu spre localitatea Doboz. Primim persoane individuale, grupuri mai mari. – Stăm la dispoziția oaspeților cu ștrand liber, gratuit, parcare, avem 13 camere cu 2-3-4 paturi. Pînă-n jur de 100 de persoane pot să petreacă plăcut, gătind în grădină, dar noi asigurăm și masă conform exigențelor. Ne acomodăm tuturor dorințelor musafirilor noștri, ca să le asigurăm o posibilitate de recreare de neuitat. Îmi pare bine

că ne vizitează mulți români din Ungaria. Cam la sfîrșitul anului școlar de pildă au fost cazați la noi elevii clasei a treia a Liceului „N. Bălcescu” din Giula, într-o excursie comună. Tradițional, în fiecare an petrec cîteva ore în acest mediu preșcolarilor Grădiniței din strada Galamb, simțindu-se nespuse de bine, dar și colectivul redacțional al săptămînalului NOI a poposit anul trecut aici gătind în ceaun, petrecînd cîteva ore plăcute. Vă așteptăm și-n acest an cu mult drag. Ceea ce aș dori încă: să avem și oaspeți din România, sînt sigură că s-ar simți bine la noi, mai ales că eu știu limba, deci probleme de

conversație n-ar avea nimeni.

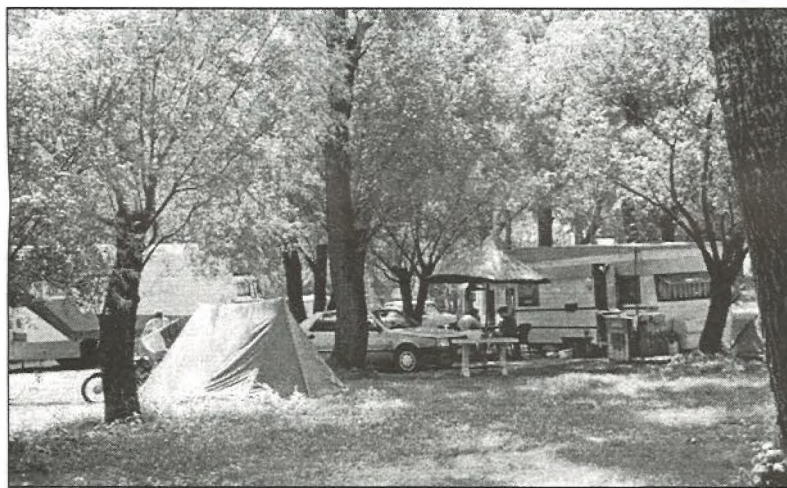
– Scopuri de viitor aveți?

– Ca toată lumea, firește că și eu am – multe-mul-te.

Aș dori să contribui cu munca mea la dezvoltarea rețelei turistice, de alimentație publică, să avem cît mai puține probleme de funcționare, cît mai puține inundații, să fie cît mai atractivă această pensiune iar nu în ultimă instanță ne-aș dori sănătate multă, care e cel mai prețios tezaur în lume, fără care nimic nu-și are rostul.

Noi vă urăm la fel sănătate și activitate cît mai rodnică, mulțumindu-vă că ne-ați stat la dispoziție!

– E. Bányai –

La Otlaca-Pustă

Taina Sfîntului Maslu

Maslul este Sfînta Taină în care prin ungere cu untdelemn sfințit și prin rugăciunea preoților se împărtășește creștinilor harul dumnezeiesc prin care se vindecă bolile sufletului și ale trupului. În Biserica Ortodoxă, Taina Sfîntului Maslu sîvîrșită cu mai mulți preoți formează cea mai puternică slujbă și rînduală de vindecare, alinare a acestor boli.

În duminica din 8 august a.c., în parohia ortodoxă din Otlaca-Pustă credincioșii locali ca în fiecare an s-au întrunit să se roage, să-L slăvească pe Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh.

La evenimentul de înălțare sufletească am primit și NOI invitație însă din păcate la fața locului am fost informați despre faptul că Sfîntul Maslu abia după-masă, la ora 14 va avea loc.

Conform posibilităților, am fost prezenți astfel doar la sîvîrșirea Sfînteii Liturghii de înainte de masă, oficiată de părintele paroh **Teodor Roxin**. La Sfînta Taină a Maslului, în fruntea unui sobor de preoți, la slujba oficiată de Prea

Sfîntul Părinte Episcop **Sofronie**, Episcop al Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria, pe lîngă credincioșii parohiei din localitate sau mai alături și credincioși din alte parohii, cum ar fi Chitighazul și localitatea înfrățită Șiria, din România, care prin cîntările și rugăciunile rostite au contribuit semnificativ la frumusețea acestei sărbători.

– E. B. –

Petőfi Sándor — după 150 de ani

Se împlinesc astăzi 150 de ani de la moartea lui **Petőfi Sándor**, cel care a fost o conștiință a poporului maghiar și a întregii lumi. Scurta sa viață — 26 de ani — consumată la cea mai mare intensitate a reprezentat un tumult extraordinar, pe care l-a trăit ca poet, student, actor, copist, traducător, redactor de ziar, soldat și revoluționar.

Petőfi a rămas poetul emblematic al literaturii maghiare, așa cum este **Eminescu** la noi — de care-l leagă același de nestăpânit miraj al scenei. În poezia maghiară Petőfi a apărut — din nou asemeni lui **Eminescu** la noi — fără a avea predecesori. A apărut ca o voce nouă, surprinzătoare, sfărâmată de canoane. Popularitatea sa, dobândită rapid, a făcut ca toți contestatarii conservatori de la început să fie reduși la tăcere, poeziile sale, puse pe muzică, fiind cîntate în toată Ungaria. Acest geniu poetic a fost poate întâi de toate o conștiință. El a ars pentru un ideal. Un ideal care s-a numit libertate, independență națională, emanciparea poporului și sfărîmarea iobăgiei.

Petőfi este o pildă de intelectual implicat. Unul dintre pilduitoarele cazuri în care concepția, opera, idealurile, pe de o parte, și viața, acțiunea concretă, implicarea cotidiană, pe de altă parte, au alcătuit o perfectă unitate. Puține sînt aceste cazuri în istoria universală, căci pentru a-și sluji idealurile Petőfi nu s-a dorit general, ci doar simplu soldat.

O modalitate de susținere a acestor idealuri a fost și organizarea *Societății celor zece*, unde Petőfi i-a adus împreună pe tinerii poeți ce trebuia să devină „agenți” pentru vremurile noi. Și, într-adevăr, din rîndurile acestei societăți s-au ridicat liderii revoluției maghiare. În declanșarea revoluției maghiare la 15 martie 1848 lui Petőfi i-a revenit un rol de importanță crucială și anume acela de a crea în mase starea de spirit propice dăruirii revoluționare, entuziasmul patriotic și sentimentul de apartenență față de o cauză comună. Marele istoric român **Nicolae Iorga** a acordat acestui aspect importanța cuvenită, vorbind despre „starea de spirit, devotată revoluției ca atare, care se întrupa în poetul Petőfi”. Într-adevăr, *Cîntecul național* scris de Petőfi a creat în mase un entuziasm de nedescris, mii și mii de oameni îmbrăcînd uniforma

armatelor revoluționare și suplinind de atîtea ori lipsa armelor sau a pregătirii militare prin spiritul de dăruire și capacitatea de jertfă.

Petőfi s-a înscris ca simplu căpitan în armata generalului Bem, dar acesta, apreciindu-i vitejia și forța organizatorică, l-a numit adjunctul său.

Dar „*primăvara popoarelor*”, cum au fost numite revoluțiile europene de la 1848, a fost spulberată de crivățul imperiilor — altfel oștile între ele —, al monarhiilor și conservatorismului. Plănuita colaborare militară româno-maghiară, nepermis de mult întărită, și care, poate, ar fi schimbat soarta războiului și ar fi realizat reconcilierea româno-maghiară cu un secol și jumătate mai devreme, nu a mai apucat să se producă.

Trupele țarului și ale împăratului habsburgic au făcut joncțiunea, trecând peste trupurile celor ce și-au dorit libertatea. Aceasta este semnificația morții lui Petőfi, căzut eroic lîngă Sighișoara, la 31 iulie 1849.

Ce putem spune noi, acum, după 150 de ani? Putem spune — sigur că nu greșim — că Petőfi Sándor a fost un învingător, pentru că mesajul său, clamînd libertatea, emanciparea, democrația și scuturarea lanțurilor ce leagă mîini sau spirite, nu a murit odată cu el.

Ion Caramitru
ministrul culturii
(Articol apărut în *România liberă*, la 31 iulie 1999)

Eu aş percepe problema dintr-un alt punct de vedere!

Ce ar însemna pentru noi, românii din Ungaria, **Eminescu**, și cum l-am descoperit noi pe **Eminescu**. Ajungînd dintr-un mediu rural, din punct de vedere al limbii absolut dialectal, cît mă privește pe mine două dialecte, unul maramureșan și altul local din apropierea orașului **Jula**.

Și aici permiteți-mi să fac o paranteză și am și o rugămintă, referitor la acest oraș unde mi-am făcut studiile și de unde am sosit azi dimineață în România. Reprezentantii culturii de dincoace acest oraș îl pronunță numai **Giula**. Dumneavoastră știți că acest oraș este reședința românilor, capitala românilor din Ungaria. Și în jur, precum și în acest oraș, începînd din 1666 trăiesc români. Evlia Celebi, călătorul și scriitorul turc a înregistrat români și descrie foarte precis populația românească la 1666 din orașul-cetate **Jula**. Erau țărani liberi. Ca atare, acolo unde trăiesc minorități, așa cum și în România, de exemplu, n-am auzit ca un ungur să vină (să zicem că poate analogia nu este bună) ca să zică de exemplu „én megyek la Satu Mare”, ci va spune „Szatmárnémetig”. Așa și românii și populația din jurul acestui oraș îi spuneau întotdeauna „**Jula**”, are denumire deci românească. Rugămintea mea este ca atunci cînd vorbiți despre românii din Ungaria și despre acest oraș, capitala noastră, să folosiți și Dumneavoastră, românii de aici din România, această denumire întipărită, în mintea noastră, a românilor din Ungaria.

Provin dintr-un mediu absolut local și dialectal și am învățat limba literară în școală. Care cum am putut, sigur că în temei dialectal, am învățat cu mult mai ușor.

Emotivul lui Eminescu

Și am început să facem cunoștință cu **Eminescu**, în primul rînd ne-a prins de pe formele afective. Și am descoperit ca și copii, cît și mai tîrziu, că vorbește atît de identic, atît de pe înțelesul nostru, pe sufletul nostru, că n-a fost greu să ne împrietinim cu poezia lui **Mihai Eminescu**. Mai tîrziu, și în mod deosebit la facultate, am încercat să-l înțelegem pe **Eminescu**. L-am îndrăgît în școală, în liceu și am început să-l înțelegem la facultate. Ceea ce înseamnă și mai tîrziu obținîndu-ne diploma și devenind cadre didactice, am început să studiem abia pe **Eminescu**. Nu eu sînt specialistul acela care ar trebui să vorbească în numele românilor din Ungaria, reprezentîndu-ne pe noi, ar fi prietenul meu, profesorul **Gheorghe Petrușan**, de la **Seghed**. El a vorbit simbatic despre **Eminescu** la **Jula**, în cadrul Cenaclului literar organizat cu festivitate **Eminescu**.

O altă problemă, ce înseamnă pentru noi **Eminescu**!

Pentru noi **Eminescu** a însemnat, cum am spus, introducerea în limba literară. În al doilea rînd, fiindcă are legături foarte importante cu **Budapesta**, cariera lui și debutul lui la **Budapesta**, eu în mod special aș aminti despre **Iosif Vulcan**, acela care l-a lansat în literatura română și care i-a dat numele lui de fapt, un nume românesc, din **Eminovici**, și imediat sigur că vine analogia lui **Petőfi**.

Și o altă idee! Noi românii de dincolo de frontierele României, dinafara României, sigur abordăm problema pe alte meridiane puțin, în sensul și sub ideile unei apropieri, unei integrări, a unei idei europene. Și atunci pentru noi înseamnă în primul rînd să găsim și să abordăm lucrurile și sub alte aspecte. De exemplu, ce a însemnat pentru **Eminescu** capitala **Ungariei**: semnalul debutului, cel

pe care l-a lansat **Iosif Vulcan**. Și dacă veniți, scrie pe strada **Váczi** din **Budapesta**, puteți să găsiți placa comemorativă, în care aceste tradiții sînt păstrate de noi, de românii din Ungaria.

Noi considerăm că fiecare ocazie, ca aceasta de față, este pentru a îngriji amintirile și valorile literare românești rămase și produse chiar în capitala și pe teritoriul **Ungariei**. De aceea, pentru noi, *Familia* din **Budapesta** a pornit, de pe strada **Váczi**, fără să neg că **Oradea** în privința *Familiei* are o mare importanță, fiindcă a fost restabilită de **Iosif Vulcan** aici la **Oradea**. Dar începuturile de la **Budapesta**, pentru românii din Ungaria au o deosebită importanță.

Eu pentru ziua de astăzi mi-am ales ideea: — Ce poate să facă un intelectual român din Ungaria? Poate să servească o idee, în primul rînd ideea apropierei popoarelor, noi sîntem minoritari, dar trebuie să găsim o cale, în ciuda faptului, adică și pe lîngă faptul că toate drepturile noastre sînt modificate, că sînt incluse în legea minoritară, trebuie să găsim și alte apropieri, nu numai pe bază legală, apropierea culturale, care au fost inițiate și concepute cu secole mai devreme; s-au găsit scriitori și spre marea fericire a noastră și la **Oradea** s-a găsit un curent: **Endre Ady**, mare prieten cu **Iosif Vulcan**, spre exemplu și mă gîndesc spre **Goga**. Și în mod deosebit **Iosif Vulcan** a început acest lucru prin acea lansare a lui **Eminescu** în literatură cu care a făcut foarte mult — ne-a dat un exemplu, care acum nu trebuie să-l uităm și să ne vină în minte cu emotivul lui **Eminescu**.

Dr. Gheorghe Mihăiescu
(Managerul Editurii Ethnycum din **Budapesta**)
(Din revista *Familia română*, nr. 1, 1999)

Românii își recuperează valorile

„Vestigiile Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria”

O carte ce atestă spiritualitatea românească în Ungaria

Cartea „*Vestigiile Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria*” este semnată de **Elena Csobai** și **Emilia Martin** și a fost editată cu sprijinul Ministerului Culturii și Învățămîntului Public, *Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria*, *Episcopia Ortodoxă din Ungaria*. De o deosebită calitate grafică, volumul celor două autoare are și o deosebită valoare documentară. *Episcopia ortodoxă română din Jula* este clădirea unde este adăpostită Colecția Bisericii Ortodoxe Române, constînd în piese de cult și documente. Piese de cult sînt împărțite în patru categorii: 1) Obiecte de cult folosite în viața religioasă, 2) Icoane pe sticlă, lemn și pînză, 3) Cărți vechi de cult și 4) Textile bisericești. Cartea prezintă mai întîi atestările documentare ce demonstrează prezența româ-

nilor pe teritoriul **Ungariei** actuale încă din secolul XIII, analizînd apoi organizațiile care au avut cele mai importante roluri în continuarea și păstrarea tradițiilor românești.

Rolul primordial al Bisericii românilor din Ungaria

Evident, rolul Bisericii Ortodoxe a fost esențial, dar au existat și alte asociații, unele finanțate tot de Biserică, așa cum s-a întîmplat cu „*Corul vocal greco-oriental*”, sau prin mecenat civil, cum a fost cazul lui **Emanuil Gojdu**. Din păcate, deși cartea reprezintă un mare cîștig din punct de vedere istoric și documentar, influențele suferite de arta ortodoxă o fac greu recognoscibilă. Pentru cineva cît de cît familiarizat cu

stilul caracteristic artei ortodoxe, fie ea de origine greacă sau slavă este greu de crezut că obiectele colecției sînt ortodoxe. Practic, în afară de obiectele de cult și icoanele pe sticlă, care sînt puține, arhitectura și pictura bisericilor ortodoxe din Ungaria sînt foarte afectate de diverse influențe occidentale. Una dintre cele mai vizibile este influența picturii italiene de factură sieneză, aflată, la rîndul ei, sub influența bizantinismului de secol XIII, iar cealaltă influență majoră este dată tot de barocul italian. Tot ceea ce înseamnă stilizare, bidimensionalitate, culorile așternute în tentă, hieratismul figurilor, toate acestea au dispărut, făcînd loc unei tratări mai apropiate de canoanele occidentale.

Icoane din Ardeal

Una dintre cele mai prețioase piese ale colecției de icoane este cea provenind din **Bichș**, datată secolul XVIII, tocmai prin faptul că respectă cel mai îndeaproape canoanele artei bizantine. Icoanele pe sticlă din colecție au fost executate în comuna **Nicula**, localitate aflată între **Gherla** și **Dej**, cel mai important centru de icoane pe sticlă din **Transilvania**. Așa se explică de ce stilul acestor icoane este mult mai puțin afectat de stilistica occidentală, nelipsind însă nici aici. Volumul autoarelor **Elena Csobai** și **Emilia Martin** redă publicului imaginea unei comunități românești aflate, în chip firesc, sub presiunea mediului înconjurător, reușind, cu toate acestea, să-și păstreze tradițiile și credința.

Bianca Stupu

Programul
MTV1Az MTV
műsora

Augusztus 16. hétfő

5.57 Hajnali gondolatok 6.00 Szabadság tér 9.00 Bor és hatalom (spanyol sorozat) 9.35 Zsebtévé 10.05 Lőnröt meséi 10.20 Kézilabda-suli 10.40 Telemin 10.55 Szomszédok 11.30 A homok titkai (brazil sorozat) 12.00 Híradó 12.30 Szerelmek Saint-Tropez-ban (francia sorozat) 13.25 Nemzetiségi magazinok 14.25 A pampák királya (brazil sorozat) 15.20 Kincsestár 16.55 Szívtpiró gimí (ausztrál sorozat) 17.45 Körzeti híradók 18.00 Gyorssegély 18.10 Betegjogi esetek 18.40 Mekk mester 18.55 Rabszolgasors (brazil sorozat) 19.30 Híradó 20.00 Telepódium 21.05 Trópusi hőség 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.25 Kenő 22.30 Világkép 23.05 Amíg még élünk (angol sor.).

Augusztus 17. kedd

5.57 Hajnali gondolatok 6.00 Szabadság tér (információs műsor) 9.00 Bor és hatalom (spanyol sor.) 9.35 Benedek Elek meséi 9.50 Majomparádé 10.00 Lőnröt meséi 10.20 Kézilabda-suli 10.35 Telemin 10.50 A tenger magazinja 11.25 A homok titkai (brazil sor.) 12.00 Híradó 12.30 Szerelmek Saint-Tropez-ban 13.25 Nemzetiségi magazinok (szlovén, német) 14.25 A pampák királya (brazil sorozat) 15.20 Kincsestár 16.25 Kormányváró 16.50 Charlotte Sophie, avagy az érzelmek hatalma (holland-angol sor) 17.45 Körzeti híradók 18.00 Katolikus krónika 18.20 Maradj velünk! 18.35 Mesefilmek 18.50 Rabszolgasors (br. sor.) 19.30 Híradó 20.00 Elképesztő övezet (amerikai sorozat) 20.45 Kérem a következőt! 21.00 Telemázi 21.30 Família Kft. 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.25 Kenő 22.30 Publikum 23.00 MM 23.10 Kir Royal (német tévéfilmsorozat).

Augusztus 18. szerda

5.57 Hajnali gondolatok 6.00 Szabadság tér (információs műsor) 9.00 Bor és hatalom (sp. sor.) 9.40 Egéből pottyant mesék 9.55 Tűf-tűf elefánt Lőnröt meséi 10.15 Kézilabda-suli 10.35 Telemin 10.55 Magyarország 2000 11.30 A homok titkai 12.00 Híradó 13.30 Szerelmek Saint-Tropez-ban (fr. sorozat) 13.25 Nemzetiségi magazinok 14.25 A pampák királya (brazil sorozat) 15.20 Kincsestár 16.50 Charlotte Sophie, avagy az érzelmek hatalma (sorozat) 17.45 Körzeti híradók 18.00 Túrabakancs 18.20 Lét-kép 18.40 Varjúdombi megleghozók 18.55 Rabszolgasors (brazil sorozat) 19.30 Híradó 20.00 Szeresd magad mindig! (francia film) 21.30 Álompolgár 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.35 TS 22.50 Oroszország titkai (dokumentumfilm-sor.).

Augusztus 19. csütörtök

5.57 Hajnali gondolatok 6.00 Szabadság tér (információs műsor) 9.00 Bor és hatalom (spanyol sor.) 9.35 Ficánkoló 9.45 Szimat Szörény szimatol 10.10 Lőnröt meséi 10.25 A tücsök és a hangya 10.40 Telemin 10.55 Thalassa – A tenger magazinja 11.30 A homok titkai (brazil sorozat) 12.00 Híradó 12.30 Szerelmek Saint-Tropez-ban 13.25 Együtt 14.20 A pampák királya (brazil sorozat) 15.15 TS 16.50 Charlotte Sophie, avagy az érzelmek hatalma (sorozat) 17.45 Körzeti híradók 18.00 Elj István nemzedet díszére... 18.25 Játék határok nélkül – Előzetes 18.30 Mikrobi 18.55 Rabszolgasors (brazil sorozat) 19.30 Híradó 20.00 Kisváros. 20.30 Ki marad a végén? 21.00 Lehetetlen? 21.50 TS 22.00 Hírek 22.10 Aktuális 22.30 Kenő 22.35 A kertész kutyája (spanyol film).

Augusztus 20. péntek

8.00 Benedek Elek meséi 8.10 Mondák a magyar történelemből 8.55 Tisztavetés 10.00 Koronaőr 10.10 Magyar koronázási jelvények 10.40 Koronaőr 10.55 Alkalmapító Szent István király napja 12.00 Híradó 12.25 Magyar hősök arcképcsarnoka 12.55 Koronaőr 13.05 Búzaszenteléstől az új kenyérig 13.30 Egy magyar nábob 15.00 Játék határok nélkül 15.10 Kárpáthy Zoltán (magyar film) 16.35 Adj békét, uram! 16.50 Koronaőr 17.00 Szent Jobb-körmenet 19.30 Híradó 20.05 Áder János, az Országgyűlés elnöke ünnepi beszédet mond 20.15 A Szentkorona pokoljárása 21.00 Tűzijáték 21.35 Liliomfi (magyar film) 23.25 Hírek 23.40 TS.

Augusztus 21. szombat

6.00 Aranyfűst 8.00 Hol-mi? 8.30 Jó reggelt adj, Istenem! 8.40 Pityke 8.40 Minimanók 9.00 Cimboa 9.55 Grant kapitány gyermekei (szovjet sor.) 10.35 Játék határok nélkül 12.00 Hírek 12.05 Euro-percek 12.15 Visszatérés Édenbe 13.05 Fortyogó föld 13.30 Honfoglalás 13.55 Gaia 14.30 Halálfejes Piliangó (angol film) 15.55 Delta 2000 16.25 A Századunk Műhelyéből 8. 16.45 Játék határok nélkül 17.05 Vidám muzsikások 18.00 A huszadik század nagy románcai 18.30 Ki marad a végén? 19.00 Lottóshow 19.20 Európa időjárása 19.25 Játék határok nélkül – Előzetes 19.30 Híradó 20.00 Zúrangyalok (francia film) 21.50 Kenő 21.55 TS 22.10 Zempléni művészeti napok 23.40 Ideges teresség (svájci-francia film).

Augusztus 22. vasárnap

6.30 Gazdaképző 7.00 „Így szól az Úr!” 7.05 Varázsvilág 7.15 Minimanók 7.30 Bicsibocs kalandjai 7.55 Mesék Mátyás királyról 8.05 Egészségedre 8.25 A te mozd 10.00 Tévémagiszter 11.00 TS 12.00 Hírek 12.10 Szerencsepercek 12.35 Nóták 13.00 Gazdatévé (magazin) 13.30 Ifjúságom szimfóniája (dán film) 15.40 Örömhír 16.05 Háló 16.35 Helló, világ! 17.25 Politour 18.00 A bölények földjén 19.00 A Hét 20.00 Játék határok nélkül 21.30 Pávák tavasza (angol minisorozat) 22.25 Hangszál(i) 22.50 TS.

Programul
TV2A TV2
műsora

5.50 Faluvilág 6.00 Reggeli kiadás 7.00 Jó reggelt, Magyarországi! 9.00 TV2 Matiné 10.00 Brooklyn-híd (am. sor.) 10.25 Kakuk! 10.55 Közvetlen ajánlat 11.20 Mindent tudni akarok! 11.25 Plusz 11.50 Plusz egy fő (amerikai film) 13.40 Stefanie (német sor.) 14.45 Gazdagok és szépek (amerikai sor.) 15.10 Baywatch (amerikai akciófilm-sorozat) 16.00 Sunset Beach (am. sor.) 16.45 Kassandra (venezuelai sor.) 17.40 Luz María (dél-amerikai sorozat) 18.30 Tények 19.00 Szerencsekerék 19.30 Marimar (mexikói sorozat) 19.55 Észak és Dél (amerikai kalandfilmsorozat) 21.45 Jó estét, Magyarország! 22.30 Az ötödik dimenzió (amerikai sorozat) 23.15 Remington Steele (amerikai sorozat).

5.50 Faluvilág 6.00 Reggeli kiadás 7.00 Jó reggelt, Magyarországi! 9.00 TV2 Matiné 10.00 Brooklyn-híd (am. sor.) 10.25 Kakuk! 10.55 Közvetlen ajánlat 11.20 Mindent tudni akarok! 11.25 Plusz 11.50 Amerikai rokon (amerikai film) 13.40 Stefanie (német sor.) 14.45 Gazdagok és szépek (amerikai sor.) 15.10 Baywatch (amerikai-német sor.) 16.00 Sunset Beach (am. sor.) 16.45 Kassandra (venezuelai sor.) 17.40 Luz María (dél-amerikai sor.) 18.30 Tények 19.00 Szerencsekerék 19.30 Marimar (mexikói sor.) 19.55 Xena (amerikai fantázia-sor.) 20.50 Időzsaru (amerikai sorozat) 21.45 Jó estét, Magyarország! 22.30 Szép új világ extra. 0.10 A tudás titkai 0.35 Segíts magadon 1.05 Vers éjféli után.

5.50 Faluvilág 6.00 Reggeli kiadás 7.00 Jó reggelt, Magyarországi! 10.00 Brooklyn-híd (am. sor.) 10.25 Kakuk! 10.55 Közvetlen ajánlat 11.20 Mindent tudni akarok! 11.25 Plusz 11.50 O Hara felesége (amerikai film) 13.40 Stefanie (német sor.) 14.35 Gazdagok és szépek (amerikai sor.) 15.05 Baywatch (amerikai akciófilm-sor.) 15.55 Sunset Beach (am. sor.) 16.45 Kassandra (venezuelai sor.) 17.40 Luz María (dél-amerikai sor.) 18.30 Tények 19.00 Szerencsekerék 19.30 Marimar (mexikói sor.) 19.55 Friderikusz szuper show 21.45 Jó estét, Magyarország! 22.30 A bérlet (francia film) 0.45 A Duna krónikája 1.15 A tegnapi csodái 1.45 Vers éjféli után.

5.50 Faluvilág 6.00 Reggeli kiadás 7.00 Jó reggelt, Magyarországi! 9.00 TV2 Matiné 10.00 Brooklyn-híd (am. sor.) 10.25 Kakuk! 10.55 Közvetlen ajánlat 11.20 Mindent tudni akarok! 11.25 Plusz 11.50 Közelharc férfiak és nők között (amerikai film) 13.40 Stefanie (német sor.) 14.45 Gazdagok és szépek (amerikai sor.) 15.10 Baywatch (amerikai akciófilm-sorozat) 16.00 Sunset Beach (am. sor.) 16.45 Kassandra (venezuelai sor.) 17.40 Luz María (dél-amerikai sor.) 18.30 Tények 19.00 Szerencsekerék 19.30 Marimar (mexikói sor.) 19.55 Forró nyomon 20.50 Rex felügyelő (német-osztrák film) 21.45 Jó estét, Magyarország! 22.30 Forrongó világ (am. sor.) 23.55 Kenguru (magyar film) 1.35 Follow me! 2.00 Vers éjféli után.

6.30 Könyvek könyve 7.00 TV2 Matiné 9.45 Az ifjú Superman kalandjai 10.15 Családi kötelékek 10.45 Telitalálat (amerikai film) 12.25 Zuhanás a szerelembe (amerikai film) 14.15 Alkalom teszi az orvost (amerikai film) 16.00 Herkules 17.45 Luz María (dél-amerikai sor.) 18.30 Tények 19.00 Szerencsekerék 19.30 Marimar (mexikói sor.) 19.55 Dánidó 21.00 Szemfényvesztés (amerikai film) 22.45 Öldöklő vírus (amerikai sci-fi) 0.25 Vörös cipellők 3. (amerikai erotikus film) 0.50 Edda-koncert.

6.00 Gyökereink 6.30 Könyvek könyve 7.00 TV2 Matiné 10.45 Az ifjú Superman kalandjai (amerikai sor.) 11.15 Gimidli (amerikai ifjúsági sorozat) 11.45 Partytévé 12.45 Slágerlista 13.15 Madison (kanadai ifjúsági film) 13.45 Miért éppen Alaszká? (amerikai sor.) 14.35 Sógun (amerikai kalandfilmsorozat) 16.10 Halál a Rubin-hegyen (amerikai film) 18.00 Szerlem első látásra 18.30 Tények 19.00 Herkules (amerikai fantáziasorozat) 19.55 Reklám Benne: Soproni Ászok 20.00 A préri vad gyermekei (amerikai sorozat) 21.40 Barbár fivérek (amerikai kalandfilm) 23.20 Meghökkenő találkozások (amerikai sorozat) 24.00 Tengerparti vígságok (amerikai erotikus film).

6.00 Reggeli gondolatok 6.30 Könyvek könyve 7.00 TV2 Matiné 10.40 Családi kötelékek (amerikai vígjáték) 11.10 Csizmás kandúr (amerikai mesefilm) 12.50 Lacikonyha 13.20 Titokzatos természet (amerikai természetfilm-sorozat) 14.10 Hurrá, utazunk! (utazási magazin) 14.35 A bűvész (amerikai bűnügyi film) 15.30 Columbo 17.05 A Szuper csapat (amerikai kalandfilm-sorozat) 18.05 Mission Impossible – Az akciósorozat (angol akciófilm-sorozat) 19.00 Napló 20.00 A préri vad gyermekei (amerikai sorozat) 21.40 Knight Rider team (amerikai akciófilm-sorozat) 22.40 Góli! Góli! Góli! 23.50 Gizella (rockopera) 1.40 Premier 2.10 Vers éjféli után.

Programul
RTL KlubRTL Klub
műsora

6.30 Reggeli (információs magazin) 9.00 Recept Klub 9.10 Rajzfilm Klub (ism.) 10.00 Az első csók (fr. sor., ism.) 10.25 Második csók (fr. sor., ism.) 10.50 Klip Klub 11.10 Televásár 11.40 A Dunánál 12.10 Paula és Paulina (ism.) 12.55 Mire gondolkodok? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Televásár 14.00 Klip Klub 14.25 Rajzfilm Klub 15.10 Az első csók (fr. sor.) 15.40 A második csók (fr. sor.) 16.10 Superman legújabb kalandjai (am. sor.) 16.55 Mire gondolkodok? 17.00 Time Trax – Hajtsza az időt át (am. sorozat) 17.50 Mire gondolkodok? 17.55 Paula és Paulina (mexikói sorozat) 18.45 Híradó 19.15 Fókusz 19.50 SeaQuest DSV – A mélység birodalma (amerikai sci-fi sor.) 20.45 A gepárd (amerikai kalandfilm) 22.15 Híradó 22.30 Pusszantlak, drágám! (amerikai filmsorozat) 23.00 Kész átverés 23.30 Pont hu 24.00 Fókusz (ism.) 0.30 Divatklip.

6.30 Reggeli (információs magazin) 9.00 Recept Klub 9.10 Rajzfilm Klub (ism.) 10.00 Az első csók (fr. sor., ism.) 10.25 Második csók (fr. sor., ism.) 10.50 Klip Klub 11.10 Televásár 11.40 A Dunánál 12.10 Paula és Paulina (ism.) 12.55 Mire gondolkodok? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Televásár 14.00 Klip Klub 14.25 Rajzfilm Klub 15.10 Az első csók (fr. sor.) 15.40 Második csók (fr. sor.) 16.10 Superman legújabb kalandjai (am. sor.) 16.55 Mire gondolkodok? 17.00 Time Trax – Hajtsza az időt át (am. sorozat) 17.50 Mire gondolkodok? 17.55 Paula és Paulina (mexikói sorozat) 18.45 Híradó 19.15 Fókusz 19.50 Az igazságosztó (amerikai akciófilm-sorozat) 20.45 Rajzás (amerikai film) 23.30 Híradó 23.45 Pusszantlak, drágám! (am. filmsorozat) 0.15 MMM (Mi? Mennyi? Miért?) 1.15 Fókusz (ism.) 1.45 Divatklip.

6.30 Reggeli (információs magazin) 9.05 Recept Klub 9.15 Rajzfilm Klub (ism.) 10.05 Az első csók (fr. sor., ism.) 10.40 Második csók (fr. sor., ism.) 11.05 Televásár 11.35 Pont hu (ism.) 12.05 Paula és Paulina (ism.) 12.55 Mire gondolkodok? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Televásár 14.00 Klip Klub 14.25 Rajzfilm Klub 15.10 Az első csók (fr. sor.) 15.40 Második csók (fr. sor.) 16.10 Lois és Clark – Superman legújabb kalandjai (am. sci-fi sor.) 17.00 Mire gondolkodok? 17.05 Time Trax – Hajtsza az időt át (am. sorozat) 17.50 Mire gondolkodok? 17.55 Paula és Paulina (mexikói sorozat) 18.45 Híradó 19.15 Fókusz 19.50 Medicopter 117 – A légi mentők (Német akciófilm-sorozat) 20.45 A bagoly (amerikai akciófilm) 22.20 Híradó 22.35 Pusszantlak, drágám! (am. sor.) 23.05 Dóra mozija 23.35 Mesék a kriptából (amerikai horrosorozat) 24.00 Fókusz (ism.) 0.30 Divatklip.

6.30 Reggeli (információs magazin) 9.00 Recept Klub 9.15 Rajzfilm Klub (ism.) 10.00 Az első csók (fr. sor.) 10.25 Második csók (fr. sor., ism.) 10.50 Klip Klub 11.10 Televásár 11.40 Dóra mozija (ism.) 12.10 Paula és Paulina (ism.) 12.55 Mire gondolkodok? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Televásár 14.00 Klip Klub 14.25 Rajzfilm Klub 15.10 Az első csók (fr. sor.) 15.40 Második csók (fr. sor.) 16.10 Lois és Clark – Superman legújabb kalandjai (am. sci-fi sor.) 17.00 Mire gondolkodok? 17.05 Time Trax – Hajtsza az időt át (am. sorozat) 17.50 Mire gondolkodok? 17.55 Paula és Paulina (mexikói sorozat) 18.45 Híradó 19.15 Fókusz 19.50 Cobra 11 (német akciófilm-sorozat) 20.45 Roger nyúl a pácban (amerikai film) 22.35 Híradó 22.50 Pusszantlak, drágám! (amerikai filmsorozat) 23.20 Megdöbbentő világ – Riporterek Klubja 0.20 Fókusz (ism.) 0.50 Divatklip.

6.30 Reggeli (információs magazin) 9.00 Recept Klub 9.10 Rajzfilm Klub (ism.) 10.10 Az első csók (fr. sor., ism.) 10.25 Második csók (fr. sor., ism.) 10.50 Klip Klub 11.10 Televásár 11.40 Bibliai kalandok 12.10 Paula és Paulina (ism.) 12.55 Mire gondolkodok? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 A wiz (amerikai film) 16.00 Vadnyugati Casanova (olasz film) 17.00 Mire gondolkodok? 17.55 Paula és Paulina (mexikói sorozat) 18.45 Híradó 19.15 Fókusz 19.50 Koóstóló 20.45 Zimmer Feri (magyar film) 22.20 Híradó 22.35 Doctor Detroit (amerikai film) 0.10 Életvesztélyben 1.10 Fókusz (ism.) 1.40 Divatklip.

6.30 Bibliai kalandok (ism.) 7.00 Kölyökklub 10.45 Csörre töltve 11.15 Mágusok (ausztrál-lengyel sor.) 11.40 Mire gondolkodok? 11.45 Bravo Tv 12.45 RTL Klub Road Show 12.55 Mire gondolkodok? 13.00 Hírek 13.10 Kedvenc magazin 13.40 Bármí áron (amerikai kalandfilm) 15.30 Folytassa, Kolumbusz! (angol film) 17.05 Kung-fu (amerikai sor.) 17.55 Mortal Kombat Conquest (amerikai akciófilm-sorozat) 18.40 Reklám 18.45 Híradó 19.05 Fókusz plusz 19.35 Galla-mappa 20.00 Aceventura – Állati nyomozó (amerikai vígjáték) 21.35 Stephen King: Langolierok – Az idő fogságában (amerikai thriller) 23.15 Híradó 23.30 Bűnvadászok (amerikai film) 0.20 Fókusz plusz 0.40 Divatklip.

6.30 Ez nem boszorkányság! (francia ismeretterjesztő sor.) 7.00 Kölyökklub 10.55 Csörre töltve 11.25 Mágusok (ausztrál-lengyel sor.) 11.55 Mire gondolkodok? 12.00 Hokkaido urai (angol természetfilm) 12.55 Mire gondolkodok? 13.00 Hírek 13.10 Knight Rider (amerikai film) 14.05 Babailat (francia film) 15.40 Linda 17.00 Órangyalok (olasz film) 18.45 Híradó 19.05 Akták 19.30 Vasárnapi kiadás (kulturális magazin) 20.00 Amerikai szamuráj (amerikai film) 21.35 Igaz történetek: Gyilkos szerelem (amerikai film) 23.10 Híradó 23.25 Antenna (euro-atlanti magazin) 23.55 Amerika kalandora 0.45 Akták (ism.) 1.05 Divatklip.

Programul
TV RomâniaA Román
TV műsora

11.00 TVR Info 11.05 Serial. Ivanhoe 12.00 Ecclesiast '99 12.30 Medicina pentru toți 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 14.00 Tradiții 14.30 Ecoturism 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.30 Serial. O familie ciudată 17.00 TVR Info 17.10 Voie bună la TVR, cu Golden Brau! 18.00 TVR Info 18.05 Corect! Prezintă Cosmin Ionescu 18.10 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.45 Camera misterelor 20.00 Serial. Preotul și circumstanța 20.45 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Tren de plăcere de I. L. Caragiale 21.40 Ordinea publică 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Planeta Cinema 23.05 Întîlnirea de la miezul nopții.

6.00 Matinal național 8.30 Matineu de vacanță 10.00 TVR Cluj-Napoca 11.00 TVR Info 11.05 TVR Iași 12.00 TVR Timișoara 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 14.00 Dintre sute de catarge 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.00 De dor... 16.30 Serial. O familie ciudată 17.00 TVR Info 17.10 Voie bună la TVR, cu Golden Brau! 18.00 TVR Info 18.05 Corect! Prezintă Cosmin Ionescu 18.10 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.45 Camera misterelor 20.00 Telectinematoca. Fitzcarraldo 22.40 Jurnalul de noapte 22.55 Nodul Gordian 23.40 Estival Jazz.

6.00 Matinal național 8.30 Matineu de vacanță 10.00 TVR Cluj-Napoca 11.00 TVR Info 11.05 TVR Iași 12.00 TVR Timișoara 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 14.00 Concertele Golden Brau (R) 15.00 Pro Patria 16.00 Video-disc folcloric 16.30 Serial. O familie ciudată 17.00 TVR Info 17.10 Voie bună la TVR, cu Golden Brau 18.00 TVR Info 18.05 Corect! Prezintă Cosmin Ionescu 18.10 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.45 Camera misterelor 20.00 Serial. Lumea bărbatilor 20.30 Impact 21.00 În compania vedetelor. Clive James: Vedere din Hong Kong 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Videoteca de Aur: Portret cu... personaje: pictorița de costume Hortensia Georgescu 23.10 Bucuriile muzicii.

6.00 Matinal național 8.30 Matineu de vacanță 10.00 TVR Cluj-Napoca 11.00 TVR Info 11.05 TVR Iași 12.00 TVR Timișoara 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 14.00 Serial. Lumea bărbatilor 14.30 Integrale 15.00 Convingeri 16.00 Vatra cințecelor noastre 16.30 Serial. O familie ciudată 17.00 TVR Info 17.10 Voie bună la TVR, cu Golden Brau! 17.55 Rezultatele tragerilor Super Loto 5/40 și Expres 18.00 TVR Info 18.05 Corect! Prezintă Cosmin Ionescu 18.10 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.45 Camera misterelor 20.00 Serial. Miracole 21.00 Reflecții rutiere 21.15 Cu ochii'n 4 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Pariul Trio 22.20 Film. Simbolul tăcerii 23.45 Șlagăre simfonice.

6.00 Matinal național 8.00 Matineu de vacanță 10.00 TVR Cluj-Napoca 11.00 TVR Info 11.05 TVR Iași 12.00 TVR Timișoara 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 14.00 TVR Craiova 14.30 Emisiune în limba germană 16.00 De la lume adunate... 16.30 Serial. O familie ciudată 17.00 TVR Info 17.10 Voie bună la TVR, cu Golden Brau! 18.00 TVR Info 18.05 Corect! Prezintă Cosmin Ionescu 18.10 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.30 Concert extraordinar: Luciano Pavarotti în România 21.30 Călător în Țara Eclipsei 22.00 Jurnalul de noapte 22.25 Concertele Golden Brau 23.15 Cinematograful de noapte. Atac asupra secției 13.

6.00 Matinal național 7.30 Desene animate 8.00 TVR Info 8.05 Serial. Povești de adormit copii 8.30 Film. Johnny Mysto 10.00 Întîlnirea de simbătă 12.00 Cîntece din Maramureș cu grupul „Iza” 12.30 A doua alfabetizare 13.00 TVR Info 13.10 Arca... Marinei în Țara Marinarilor 15.10 Careul cu... 5 ași 16.35 Lumea de mine 17.35 Serial. O familie ciudată 18.00 Telectinematoca 19.00 Jurnal 19.30 Serial. Fărmece 20.20 Film. Alertă maximă 21.50 TVR Info 22.05 Vedete în concert 23.35 Rock Pop Bazar.

6.00 Lumină din lumină 7.00 Desene animate. Unde este Wally? 7.30 Desene animate. Ursulețul Winnie 8.00 TVR Info 8.05 Kiki Riki Miki. Magazin pentru copii 10.00 Viața satului 12.00 Tezaur folcloric 13.00 TVR Info 13.10 E șansa ta! 15.20 Direcția Știri prezintă: Atlas. Mozaic internațional 15.45 Serial. Mistere și minuni 16.30 Super Gol Show 17.00 Serial. O familie ciudată 17.30 Serial. Ivanhoe 18.20 Tragerile Loto Special 6/49 și Noroc 18.30 Fotbal Info 19.00 Jurnal 19.30 Șapte zile în România 20.00 Film. Tuguița 21.25 Serial. Vizitatorul 22.10 TVR Info 22.30 Pariul Trio 22.35 Dintre sute de catarge 23.35 Bijuterii muzicale.

Vineri, 13 august

Simbătă, 14 august

Duminică, 15 august

Luni, 16 august

Marți, 17 august

Miercuri, 18 august

Joi, 19 august

ÎN LIMBA MATERNĂ – emisiune radiofonică în limba română

16 AUGUST, LUNI (redactor: Eva Iova)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.00 Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.40 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55 Încheiere.

17 AUGUST, MARȚI (redactor: Rita Ruja)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.40 Evenimente calendaristice 10.45 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 10.30 Buletin informativ, date meteo 10.45 Oameni celebri români – serial 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

18 AUGUST, MIERCURI (redactor: Adam Bauer)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

19 AUGUST, JOI (redactor: Anamaria Brad)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.00 „De la pașpe la opse – liceenii” 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.45 Nota săptămânii de Edda Illyés 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

20 AUGUST, VINERI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 „Oameni care au fost...” – muzică, artă, literatură – serialul Elenei Munteanu 11.20 Actualități la românii din Banatul Sârbesc – relatează Cornel Mata din Virșet 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.45 Revista presei „Foia românească” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

21 AUGUST, SÂMBĂTĂ (redactor: Eva Iova)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40 Programul bisericilor ortodoxe și al

adunărilor baptiste 14.45 Programe culturale recomandate pentru week end 15.00 „Party Time” – magazin de muzică ușoară 15.30 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58 Încheiere.

22 AUGUST, DUMINICĂ (redactor: Eva Iova)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.00 Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.00 „Liceenii” (reluarea emisiunii de joi) 15.30 Retrospectiva evenimentelor politice ale săptămânii – program preluat de la Radio Budapesta 15.55 Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale. Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrecin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Programul emisiunii în limba română Ecranul nostru

din 18 august 1999 (MTV1, ora 13.50),

reluare: 19 august 1999 (MTV2, ora 17.25)

Următoarea ediție a magazinului românesc televizat, pe lângă știrile și informațiile de actualitate, vă oferă două reportaje mai lungi. Primul este dedicat unui dascăl adevărat și activ, chiar dacă își petrece deja anii de pensie: Lucia Borza. Această personalitate a culturii românești din Ungaria, care pentru mulți dintre noi este *Tanti Luci*, a conceput o nouă lucrare care cu siguranță își va vădi indispensabilitatea: glosarul „Graiul românilor din Chitichaz”. Al doilea reportaj e axat pe evaluarea lucrărilor comisiei mixte guvernamentale româno-ungară, desfășurate nu demult la București. Din delegația maghiară a făcut parte și Traian Cresta, președintele Uniunii Autogvernărilor Românești din Ungaria.

Realizator: Ștefan Crâsta Redactor: Aurel Becan Redactor-știri: Eva Iova

FM 92,1 STEREO

RADIO VOCEA

EVANGHELIEI ORADEA

5.00–5.30 Actualități BBC 5.30–7.00 Bună dimineața 7.00–7.20 Știri locale 7.30–8.30 Muzică și meditații biblice 8.30–9.30 Predică 9.30–11.00 Lecturi biblice, știri, mesaje creștine și muzică 11.00–12.00 Divina armonie 12.00–13.00 Răspundem ascultătorilor 13.00–13.30 Actualități BBC 13.30–15.00 Lecturi biblice, meditații biblice, muzică 15.00–16.00 Știri, mesaje creștine, muzică 16.00–17.00 Știri, mesaje creștine, muzică 17.00–17.45 Actualități BBC 17.45–18.00 Anunțuri și reclame 18.00–18.45 Reluare: Predică 18.45–19.10 Emisiune pentru copii 19.10–19.30 Muzică 19.30–20.00 Cu brațele deschise 20.00–20.30 Actualități BBC 20.30–21.00 Carte pe unde radio 21.00–22.00 Emisiune de viață spirituală 22.00–23.00 Predică 23.00–5.00 Nocturna R.V.E. (muzică, meditații biblice, mesaje creștine, lecturi biblice)

RADIO VOCEA EVANGHELIEI PENTRU EUROPA

SW 49 m, zilnic 18.00–18.45

MW 1395 kHz, luni, marți 21.15–21.30

Există în Giula un loc unde se poate mânca ieftin și bine?

DA! la

Restaurantul „Pivnița cu bere” (Sörpince)

din Giula, Piața Kossuth nr. 2.

- Preparate ale bucătăriei tradiționale maghiare și românești
- Mese festive
- Sărbătorirea unor evenimente de familie
- Întâlniri ale oamenilor de afaceri

Informații la telefon:

66/362-382

Magazinul Nyisztor din centrul comunei Micherechi

Vă așteaptă cu un sortiment bogat de produse alimentare la prețuri accesibile.

Tot aici se pot procura folii din polietilenă și material plastic la prețuri convenabile.

Așteptăm cumpărătorii noștri la dresa:

Micherechi, str. Kossuth nr. 105.

Tel.: (66) 375-038

Știați că...

...în urmă cu 30-40 milioane de ani sudul Europei era scăldat de Marea Tethys? Marea Neagră a fost precedată de 11 mări care au existat aici.

...Timișoara a fost primul mare oraș european care a introdus iluminatul electric al străzilor? Evenimentul s-a produs în 1884.

...potrivit opiniei unor specialiști indieni, suprafața ghețarilor din Munții Himalaya se reduce treptat? Oamenii de știință apreciază că acest fenomen este legat de încălzirea generală a climatului planetei noastre.

...în insulele Hawaii a fost descoperită o colonie de canguri? S-a constatat că aceste animale erau descendenții unor canguri australieni fugiți în 1916 din parcul zoologic.

Odihnă activă...

MOZAIC * MOZAIC

Potrivit americanilor, sîntem șase miliarde!

Numărul locuitorilor Terrei a depășit nivelul de șase miliarde, potrivit estimărilor Biroului American de Recensămînt, dar această predicție este contrazisă de alte organisme similare, care au încercat și ele efectuarea unei evaluări în timp real a populației planetei. Potrivit Organizației Națiunilor Unite, care uzează o metodologie diferită de calcul, nivelul de șase miliarde de locuitori ar trebui atins la 12 octombrie, cînd va fi sărbătorită oficial și Ziua celor șase miliarde de locuitori, informează AFP. Potrivit sistemului de calcul al Biroului American de Recensămînt, luni la ora 00,24 GMT, s-a născut locuitorul cu numărul de ordine șase miliarde.

Hitler suferea de boala Parkinson

Adolf Hitler suferea de boala Parkinson și simptomele acesteia ar fi putut să contribuie la victoria aliaților în al doilea război mondial, este concluzia unei conferințe internaționale care a avut loc recent – informează Reuters. Inflexibilitatea mentală asociată cu boala se poate să se fi reflectat în încetarea liderului nazist de a reacționa la debarcarea în Normandia în 1944, au afirmat cercetători participanți la Congresul Internațional dedicat bolii Parkinson, la Vancouver, Canada. Potrivit lui Tom Hutton, neurolog din Texas (Sua), ca autor al studiului, în momentul debarcării în Normandia Hitler suferea deja de 10 ani de Parkinson, punct în care mulți suferinzi de această boală au probleme cognitive, precum incapacitatea de a prelucra informații contradictorii.

SPORT ♦ SPORT

Beckenbauer a primit o ofertă de 1,5 milioane de euro pentru a comenta fotbal

Posturile de televiziune RTL și Premiere i-au oferit lui Franz Beckenbauer 1,5 milioane euro (1,6 milioane dolari) pentru a le rămîne fidel și a nu comenta meciurile de fotbal din Liga Campionilor la postul rival, TM3, a anunțat ziarul Süddeutsche Zeitung. Premiere a propus aproximativ un milion de euro pentru ca Beckenbauer să continue să comenteze partidele de campionat. RTL completează suma pînă la

1,5 milioane de euro pentru ca președintele clubului Bayern München să realizeze o emisiune proprie în timpul fazei finale a Euro 2000. Cele două posturi vor să împiedice ca persoana cea mai importantă a fotbalului german să accepte o ofertă de la TM3, post al magnatului Rupert Murdoch, care a învins RTL în lupta pentru achiziționarea drepturilor de transmisie în Germania a meciurilor din următoarele patru sezoane ale Legii Campionilor.

Managerul lui Schumacher: „Nu se va întoarce la Monza”

Dublul campion mondial de Formula 1 Michael Schumacher (Ferrari) va lipsi din competiții cel puțin pînă după Marele Premiu al Italiei de la Monza, din 12 septembrie potrivit declarațiilor managerului său, Willi Weber. „În fiecare săptămînă Michael este supus unui examen medical. Noi toți, echipa și fanii, așteptăm de la el o performanță de 100%

pe care nu o va putea da decît după ce va fi restabilit complet. În plus, să nu uităm că Michael Schumacher va trebui să treacă unele teste: de exemplu să fie capabil să iasă din cockpit-ul Ferrari-ului său în cinci secunde. Această regulă nu a fost instituită de noi, ci de Federația Internațională de Automobilism”, a declarat Weber.

Rezultate din campionatul de fotbal al Ungariei

Divizia II (NB II)

Nyírbátor–Giula 2-0

Divizia III (NB III)

Jamina SE–Bătania 1-0

Seria I. a jud. Bichiș

Szarvas–Micherechi 4-0

Csorvás–Aletea 6-0

UMOR ☺ – Mario, ți-ar plăcea să fii bărbat?
– Sigur, Ioane, dar ție?